

Conjunt monàstic de Sant Feliu de Guíxols. Foto de Jordi Gironès.

La història

Aquest monestir benedictí, situat a l'antic comtat de Peralada, apareix documentat des de l'any 968, quan el rei Lotari va concedir a l'abat Sunter el permís per a regir al mateix temps el monestir de Sant Feliu de Guíxols i el de Sant Pol de Mar. Va rebre donacions, com la dels comte Borrell, que l'any 993 li va deixar un alou a Solius.

El 1016 els comtes Ramon Borrell i la seva muller Ermessenda van confirmar les possessions d'un alou que havien donat anteriorment el comte Sunyer i Riquilda. Aquesta notícia és important si tenim en compte que Sunyer va morir l'any 947 i, per tant, abans d'aquesta data ja hi devia haver el monestir.

El 1117, Ramon Berenguer III el cedia, juntament amb el de Sant Pere de Galligants, al monestir narbonès de la Grassa, que era regit pel seu

germà Berenguer de Narbona. Això va originar enfrontaments fins que Sant Feliu va recuperar la seva independència. Per tal d'afavorir l'arribada de nous habitants, entre els anys 1181 i 1203 els abats van concedir privilegis als qui s'establissin al voltant del monestir, alhora que la comunitat obtenia del rei Pere I el dret d'erigir una fortificació.

Les seves possessions s'estenien no sols pel Baix Empordà i la Selva, sinó també per l'illa de Mallorca, que el cenobi havia ajudat a conquerir amb l'aportació de 179 homes. L'any 1515, a fi d'evitar la provisió de càrrecs per comanda, es va reunir al monestir benedictí de Valladolid fins a la seva extinció el 1835 a causa de les desamortitzacions eclesiàstiques promogudes pel govern de Mendizábal.

L'any 1931, els Amics de l'Art Vell, dirigits pels arquitectes Jeroni Martorell i Joan Bordàs, ini-

Torre del Fum. Foto de Jordi Gironès.

ciaren un procés de restauració que va deixar al descobert alguns elements importantíssims del conjunt monàstic, com ara la Porta Ferrada, que havien quedat tapats per edificacions adossades a les antigues estructures al llarg del temps.

L'edifici

Es tracta d'un conjunt monàstic molt reformat i restaurat; així, hi ha des de restes arquitectòniques del s. V fins a les construccions del nou cenobi inacabat que es va començar a edificar en època barroca.

Centra el conjunt l'església, que queda emmarcada per la torre del Fum al costat nord i la del Corn al sud, i va precedida, a la façana principal, per la Porta Ferrada.

De l'església romànica de mitjan s. XI, gairebé reformada del tot en època gòtica, només s'ha

conservat el sector oest de la nau, amb la façana decorada amb ornamentació llombarda a base de lesenes que no han conservat les arcuacions cegues a la part superior. També es poden considerar romàniques les tres finestres de doble esqueixada, però no la porta ni la finestra cruciforme. Des de l'interior d'aquest sector, coberta amb volta de canó, podem observar una arcada integrada al mur que tant pot ser un pas que comunicava amb la torre del Corn i les dependències monacals com un arcosoli.

La façana romànica queda flanquejada per dues torres que tenen les bases romanes i, per tant, són preexistents a l'edificació del monestir romànic. La torre del Corn, al sud, és de planta rectangular i té la base, fins a uns 4 m, feta de pedra granítica seguint una disposició típicament romana, mentre que a la part superior l'aparell és de petits carreus poc treballats, col·locats d'una manera uniforme; al nivell del segon pis destaca una porta amb dos grans blocs de pedres disposades en triangle. La torre del Fum, al nord, presenta una planta que forma un semicercle molt irregular, i internament, al sector de la base, amaga estructures d'un edifici baiximperial cobert amb cúpula; els merlets que coronaven la part alta van quedar anul·lats en sobreçar l'edifici en època gòtica.

La Porta Ferrada

L'element més remarcable de tot el conjunt és la porta coneguda popularment amb el nom de Porta Ferrada, situada davant de l'església i separada d'aquesta uns 3 m. La seva cronologia és incerta, ja que els especialistes polemitzen amb dates que van del s. X al s. XII. Sembla que formava part d'una construcció anterior i que va ser reutilitzada a manera de pòrtic.

Consisteix en una paret de dos pisos, feta amb pedra granítica tallada irregularment però disposada d'una manera bastant uniforme, que corre paral·lela a la façana de l'església. Al pis inferior presenta tres grans arcs de ferradura que descansen damunt quatre columnes, cilíndriques i baixes, gairebé totes monolítiques i amb base i capitells troncopiramidals molt simples. És bastant evident que tenia més llargada, ja que s'ha

La Porta Ferrada. Foto de Jordi Gironès.

conservatr un fragment d'un quart arc del mateix tipus que els altres esmentats i que es desviava cap a l'oest; l'altre arc més petit que hi ha al costat nord es va construir amb posterioritat. Al pis superior, que també conté elements que demostren la seva major llargada, hi ha tres grups, separats per pilars massissos, de finestres triforades, amb capitells mensuliformes i ornamentació geomètrica, que es corresponen amb els tres arcs del pis inferior.

El conjunt queda coronat per un fris de dinou arcuacions cegues monolítiques, les quals neixen

de mènsules decorades també amb motius geomètrics. Aquest fris queda separat de les finestres per una sanefa feta amb maons romans de color vermellós que contribueixen a crear un bonic efecte de policromia.

Extret del Volum 10 de la *Catalunya Romànica* d'Editorial Pòrtic, setembre de 2000.

Jordi Gironès
Gener de 2013